

Sam kupujem storitve in plačujem pomoč, ki jo potrebujem!

Osebni proračun

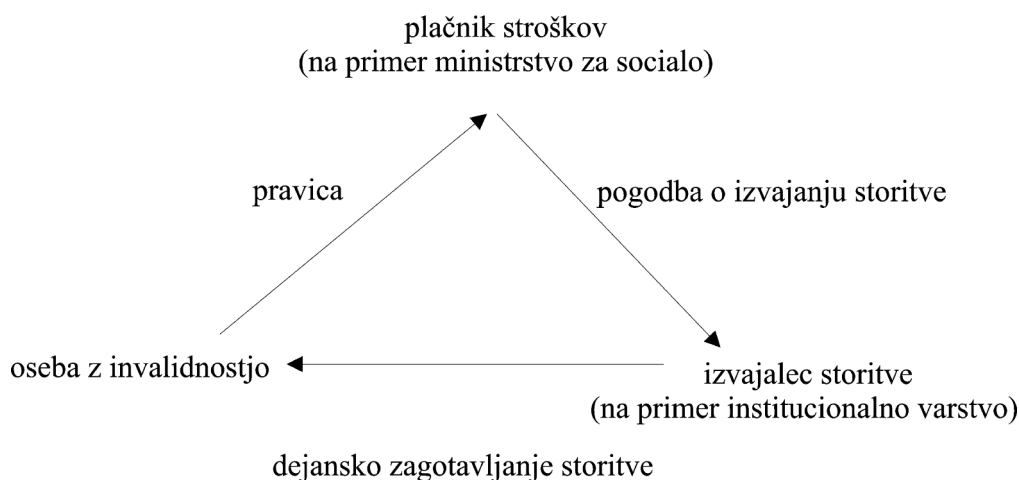
Izkušnje z neposrednim individualnim financiranjem storitev v Nemčiji.

Od 1. julija 2004 lahko osebe z invalidnostjo v Nemčiji uporabljajo storitve v obliki neposrednega financiranja, ki so ga poimenovali »osebni proračun« (pers. nliches Budget). Ta storitev osebam z invalidnostjo omogoča, da dobijo denar, s katerim sami kupijo pomoč, ki jo potrebujejo. S tem se je osebam z invalidnostjo odprla nova možnost na poti k bolj neodvisnemu življenju.

Odločitev za tak način financiranja je prostovoljna, nihče ni vanjo prisiljen. Z vključitvijo v sis-

tem neposrednega financiranja dobi oseba denar, ki ga potrebuje, na roko, z njim pa plača pomoč(nika), ki jo (ga) potrebuje. Možna je tudi vrnitev nazaj, na sistem posrednega financiranja, če uporabnik tako želi. Sčasoma namreč lahko ugotovi, da je vsakodnevno iskanje in organiziranje pomoči zanj prezahtevno in preveč tvegano. Storitve, ki jo potrebuje, pa potem dobi tako kot prej, preko ponudnika storitev.

Sistem storitev (storitveni trikotnik)

Kaj je osebni proračun?

Osebni proračun ni še ena nova storitev, temveč zgolj nov način zagotavljanja storitev. Namesto da uporabnik uporabi storitev, dobi denarni prejemek, namenjen plačilu storitve, ki jo sam izbere.

Običajna (ustaljena) oblika zagotavljanja storitve je, da uporabnik dobi pomoč, ki jo potrebuje, v obliki organizirane storitve (pomoč in nega v instituciji) in materialnih dobrin, ki jih potrebuje (na primer hrano). Za organizirano storitev je značilno, da nosilec stroškov (na primer ministrstvo za socialo) plača osebi z invalidnostjo materialne stroške (obleko, hrano, gospodinjske pripomočke, ...) in storitve (nego, pedagoško obravnavo, fizioterapijo, ...), kar se določi z odločbo.

slika1

V tem sistemu financer povrne izvajalcu storitve stroške za opravljene storitve. Ceno določijo v pogajanjih med financerjem in izvajalcem storitve.

slika2

Sistem osebnega proračuna

V sistemu osebnega proračuna uporabnik nima na razpolago nekaj storitev, ki jih lahko brezplačno uporablja, ampak dobi izplačan znesek denarja. Sam se odloči, pod kakšnimi pogoji in na kak način bo s tem denarjem plačal po-

moč, ki jo potrebuje. Sam sklepa dogovor z izvajalcem storitve in se z njim pogaja za ceno.

Zakonska ureditev neposrednega financiranja

Sistem ima osnovo v nemški zakonodaji socialnega varstva, ki se nanaša na rehabilitacijo in vključevanje oseb z invalidnostjo (Rehabilitation und Teilhabe behinderter Menschen – predpis 17. člena SGB (Sozialgesetzbuch) IX). V tem predpisu je določeno, katere storitve spadajo v sistem in kakšna je zgornja meja osebnega proračuna. To zakonodajo dopolnjujejo še finančni predpis ter zakon o storitvah (SGB XII – pravica do socialne pomoči, SGB V – pravice zdravstvenega zavarovanja in SGB XI – pravica do zavarovanja za nego).

Kdo lahko zaprosi za odobritev osebnega proračuna?

V osnovi lahko vsak človek z telesno, duševno ali psihično manjzmožnostjo zaprosi za odobritev osebnega proračuna. Odobritev mora biti neodvisna od starosti, bivanjske situacije ali teže prizadetosti.

Storitve, ki spadajo v osebni proračun

V prvi vrsti gre za storitve vključevanja – torej tiste, ki omogočajo posamezniku vključitev v skupnost. Sem spadajo tudi storitve, ki omogočajo vključitev v delovno okolje ter pomoč pri vključevanju v družbeno in kulturno življenje, pomoč pri neodvisnem življenju in možnosti prilagojenega bivanja. Prav tako pridejo v po-

štev tudi storitve nege in pomoči (SGB XII) ter storitve, opredeljene v okviru zdravstvene blagajne (na primer zdravstvena nega na domu).

Kateri viri financiranja (plačniki) spadajo v osebni proračun?

V zakonu je opredeljen krog financierjev. V glavnem gre za nosilce rehabilitacije; ti omogočajo rehabilitacijske storitve in storitve, ki omogočajo vključevanje posameznika. To so: zdravstvena blagajna, nemški zavod za zaposlovanje, nezgodno in rentno zavarovanje, nosilci skrbi za žrtve vojne, pomoči za mlade in socialne pomoči.

V osebnem proračunu so lahko združena sredstva iz več virov – v tem primeru govorimo o proračunu, ki presega enega plačnika.

Ali gre za pravico, do katere so upravičene vse osebe z invalidnostjo?

Trenutno je projekt v poskusni fazi, ki traja tri leta in pol (od 1. 7.

2004 do 31. 12. 2007). V tem obdobju storitev še ni izvajana v načrtovanem obsegu. S 1. januarjem 2008 bo osebni proračun uzakonjen kot pravica vsakega upravičenca. To pa še ne pomeni, da lahko plačnik stroškov v poskusni fazi zavrne uporabnikovo prošnjo iz poljubnega razloga – zavrnitev mora biti utemeljena.

Ali je osebni proračun izplačljiv samo v denarju?

Osebni proračun je izplačljiv v denarju, v nekaterih primerih pa tudi v obliki bonov. Zakon predvideva, da se z izdajo bonov v nekaterih primerih zagotovi ustrezna kakovost izvajanja storitve. Zdravstvena nega, ki izhaja iz zavarovanja za nego, se lahko na primer izplačuje na osnovi odločbe, v kateri je opredeljena višina zneska.

Odmera osebnega proračuna

Proračun je odmerjen na osnovi ugotovljenih potreb uporabni-

Sistem osebnega proračuna

Osebni proračun

ka. Najprej pripravijo oceno potreb, ločeno po skupinah storitev – zdravstvene, zaposlitvene in socialne storitve. Nato pogledajo, katere izmed teh so plačljive v sistemu osebnega proračuna.

Naslednji korak je ugotovitev cene glede na regijo, v kateri uporabnik živi, seveda ob zahtevani kakovosti izvajanja storitve. Vprašanje cene predstavlja precejšnjo težavo v sistemu osebnega proračuna, saj zaenkrat še ne obstaja enoten postopek določanja vsebine storitve in iz tega izhajajoča cena. Okvirna orientacija so cene, ki so določene v pogodbah med plačnikom (na primer ministrstvom za socialo) in izvajalcem storitve.

Ali obstaja omejitev glede višine osebnega proračuna?

Zakonodajalec je v predpisu določil zgornjo mejo skupne vsote osebnega proračuna. Ta ne sme presegati stroškov, ki jih je uporabnik uporabil v sistemu posrednega financiranja. Z drugimi besedami, osebni proračun ne sme biti dražji kot je bila cena storitev, do katerih je bil uporabnik sicer upravičen. Zakonodajalec je skozi to določilo skušal preprečiti nenadzirano širjenje storitev in s tem povezanih dodatnih stroškov.

Postopek odobritve

Tudi sam postopek odobritve je opredeljen v finančnem delu predpisa.

Postopek se začne z vlogo predlagatelja, torej osebe z invalidnostjo oziroma njenega zakonitega zastopnika; nasloviti jo je treba na financierje. Storitve lahko pokriva

tudi več financierjev. Financier, ki dobi vlogo, postane tako imenovani »pooblaščen financier«. To pomeni, da vodi postopek in koordinira tudi ostale financierje.

Z vlogo se začne tristopenjski postopek ugotavljanja. Pooblaščen financier pouči ostale sofinancierje, s katerimi si deli stroške, o tem, kako bodo stroški deljeni. Izda mnenje, v katerem so opredeljene storitve, ki spadajo v osebni proračun, višina zneska in vsebina dogovora.

Ko je mnenje pripravljeno, pričnejo s postopkom ugotavljanja, s katerimi storitvami bo uporabnik zadovoljeval potrebe. Pri tem upoštevajo želje uporabnika. Vsi vpleteni skušajo razjasniti, kdo bo katero storitev plačal in kateri ponudnik bo storitev izvajal.

Naslednja faza je postopek sklepanja dogovora med prejemnikom sredstev in financierjem. Dogovor služi temu, da so s porabo sredstev v osebnem proračunu zares doseženi cilji, ki so bili postavljeni. Torej opredelijo:

- individualno podporo in cile storitve,
- način dokazila, da so bile s sredstvi zadovoljene potrebe (določene v postopku njihovega ugotavljanja),
- zagotovilo ustrezne kakovosti.

Po tem, ko je dogovor sklenjen, je pooblaščen financier upravičen do tega, da izda dovoljenje oziroma odločbo. V predpisu o upravljanju s sredstvi je opredeljeno, katere potrebe bo uporabnik na tak način zadovoljil, s pomočjo katerih storitev in koliko to stane (skupna višina osebnega prora-

čuna in višina posameznih delov proračuna, ki se nanašajo na posamezne storitve). Določijo tudi časovno obdobje, za katero je določen osebni proračun, ki ponavadi traja dve leti.

Uporabnik se na izdano dovoljenje lahko pritoži.

Kdaj in na kakšen način je osebni proračun izplačevan?

Vsa sredstva izplačuje pooblaščen financier uporabniku enkrat na mesec za prihodnji mesec.

Ali je mogoče osebni proračun odpovedati?

Uporabnik lahko po lastni volji odpove storitve osebnega proračuna, pri čemer velja šestmesečni odpovedni rok. Prav tako pa lahko uporabnik zaradi pomembnih razlogov odpove storitev in odpoved začne veljati takoj. Eden izmed teh razlogov je lahko, če uporabnik ugotovi, da je upravljanje z osebnim proračunom zanj prezahtevno.

Prav tako lahko takoj odpove dogovor tudi financier, če za to obstaja utemeljen razlog. Takšen pomemben razlog je lahko nespoštovanje določil dogovora s strani uporabnika (na primer, da uporabnik denarja ne porabi za zadovoljitev potrebe, kot je določeno v dogovoru).

V primeru odpovedi preide uporabnik ponovno na način prejetja storitev, kakršen je bil pred sklenitvijo dogovora ■

Viri: Katja Kruse, Leistungen und Hilfe selbst einkaufen!, Das Band 6/2006

*Prevod in priredba:
Helena Kos*